

**Užití starozákonních motivů a jejich originální
interpretace v díle Johna Steinbecka**

Kateřina Straková

Vedoucí práce: Filip Čapek, Th.D.

Studijní program: Teologie

Studijní obor: Evangelická teologie

Představení: Práce odevzdaná 27. dubna 2011 na ETF UK se věnuje tématu zpracování starozákonních motivů v moderní americké próze, konkrétně v díle významného spisovatele a nositele Nobelovy ceny za literaturu (1962) Johna Steinbecka. Práce má celkem 93 stran včetně seznamu literatury a příloh. Autorka v úvodu nahlašuje, že jejím zájmem je interdisciplinární studium soustředěné na vztah mezi „biblickou teologií a uměleckou literaturou“ (s. 9). Metoda, kterou volí, je založena na analýze vybraných pasáží románových a biblických textů.

Rozvedení: První kapitola nazvaná *John Steinbeck: biografie* (s. 11-15) se věnuje životopisným datům, jež souvisejí se spisovatelovým náboženským a spirituálním ‚backgroundem‘. Steinbeck je zde charakterizován jako člověk vyrůstající v církevním prostředí (episkopální církev), ale zároveň také jako synkretista a odpůrce slepé a bezmyšlenkovité náboženskosti. Straková v závěru této kapitoly nesouhlasí s názorem J. C. Pratta, který metodu, již Steinbeck ve svých románech užívá, pojmenovává ‚synkretická alegorie‘ (s. 14). Podle autorky je Steinbeckův vztah k biblické a obecně náboženské symbolice volnější a odpovídající jeho vlastnímu přirozenému spirituálnímu životu, než že by šlo o cílenou metodu aplikovanou v literární tvorbě.

Druhá kapitola *Rozbor děl* (s. 16-56) pojednává tři stěžejní Steinbeckovy romány, a sice *Neznámému Bohu* (1933), *Hrozny hněvu* (1939) a *Na východ od ráje* (1952). Každé z těchto děl je nejprve stručně představeno, nastíněn jeho děj a pak následuje vlastní rozbor v posloupnosti *symbolika, téma příběhu, symbolika vlastních jmen, paralely a shrnutí*. Zvláště podkapitola *paralely* je zásadní pro vlastní téma diplomové práce, protože v ní vyniká v první kapitole Strakovou konstatované přirozené šepětí autora s náboženskou tradicí, v níž vyrůstal a která se stala živnou půdou jeho literární tvorby. Vyzdvižení paralel konkrétně a velmi instruktivně provazuje sledovaná díla s biblickými texty a základními biblickými tématy. Například v případě románu *Neznámému Bohu* jde o paralelu Kalifornie a Egypta, Kalifornie a Země zaslíbené nebo o paralelu upřednostnění Josefa (Efraima) před jeho staršími bratry.

Dobře diferencovaná je symbolika ve třetím z románů, v němž Straková rozlišuje mezi symbolikou nepřímou a přímou. První typ symboliky 'funguje' tak, že Steinbeck pojmenovává po Kainovi negativní postavy svého románu (jako C-typ či postava od anglického Cain) a naopak po Ábelovi postavy víceméně kladné (A-typ či postava). Přímá symbolika užívá biblické jméno pro hlavní postavu románu Adama Traska. I zde je nicméně namístě upozornit, že si autorka dobře všímá, jak kreativně a svobodně Steinbeck s biblickým příběhem zachází (viz s. 51-52).

Třetí kapitola nazvaná *Steinbeckův souvislý výklad Gn 4,1-16* (s. 57-77) se vrací k románu *Na východ od ráje* a všímá si, jak s tímto biblickým textem Steinbeck zachází a jak je fascinován zvláště v. 7 (ČEP: „Což nepřijmu i tebe, budeš-li konat dobro? Nebudeš-li konat dobro, hřích se uvelebí ve dveřích a bude po tobě dychtit; ty však máš nad ním vládnout“). Díkce překladu tohoto verše v sobě skrývá různá pojetí lidské vůle, lidské svobody, determinismu či naopak jeho odmítnutí. Straková uvádí pozoruhodné pozadí autorova zájmu o výklad tohoto verše, který konzultoval prostřednictvím svého přítele s L. Ginzbergem z *Jewish Theological Seminary*, až dospěl k závěru, že nejlepším překladem je „ty můžeš /vládnout nad hříchem/, jenž je jasným výrazem zralosti románu *Na východ od ráje* i svědectvím o autorově „humanistickém optimismu“. Součástí kapitoly je autorčin vlastní výklad uvedeného biblického textu analýzou hebrejského jazyka počínaje a stručným shrnutím výsledků výkladu konče. Zcela na závěr Straková v pozitivním duchu rekapituluje přínos sledování náboženských motivů v beletrii, když konstatuje, že „věnovat se výkladu biblických textů v dílech beletristických spisovatelů je velmi podnětné pro práci biblických teologů“ (s. 79).

Silné stránky: Práce je přehledná, jasně strukturovaná a čtivá. Předsevzatý záměr je splněn a veškerá argumentace dostatečně doložena. Po jazykové a stylistické stránce jde o práci pečlivě zpracovanou.

Slabé stránky: Do textu se vloudily některé nedostatky. Jako příklady lze uvést koncové *mém* v p.č. 183 na straně 51 a pak některé nepřesnosti v uvádění autorů a jejich děl (viz např. s. 81 a zde W. W. Robinson a jeho *Land in California: The Management of public lands in the United States*; k témuž viz také s. 23 nebo jméno R. Rentdorff namísto Rendtorff na s. 66).

Práce splňuje i přes výše uvedené drobné nedostatky veškerá základní požadovaná kritéria, a proto ji navrhuji hodnotit v rozmezí mezi stupni B a C.

